

ODMEV NA ODMEVE

Barbara V. Dekleva

Za ilustracijo strukturnih stanovanjskih neskladij sta bila v mojem prispevku uporabljena dva vira, ki sta, kot je v opombi prikaza navedeno, le pogojno (metodološki problemi) primerljiva: Blejčeva uporablja podatke popisa iz leta 1981, Kraigher in Mandič uporabljata reprezentativni vzorec slovenskih prebivalcev v letu 1991. Primerjava ne vključuje količin zli specifičnih, manjših skupin stanovalcev, primerja strukturne deleže celotne populacije, razdeljene na tri skupine glede na njihov stanovanjski standard po sprejetem normativu (torej se usmerja le na "makro analizo", v izogib standardnim napakam). Oba vira analizirata distribucijo stanovanj glede na nekdanji stanovanjski normativ, izražen v kvadraturi stanovanjske površine na osebo. Vrednotenje torej ni izraz moje osebne ocene.

Primerjava se omejuje na deleže (ne pa količine) tistih stanovalcev, ki so imeli nižji stanovanjski standard od normativa, so ga presegali (torej so imeli večje površine), ali pa so zasedali stanovanje v okviru družbenega dogovora. V izogib "preimenovanju" sem različne izraze prevedla, ob navedbi obeh poimenovanj, z "too large" in "above standards". Slednji je po mojem ustrezal Kraigher & Mandičevi navedbi "presega vrednost družbenega dogovora".

Najtrši oreh v obeh navedenih analizah je bilo razmejevanje družbenega normativa navzgor in navzdol, zaradi katerega lahko pride do različnih rezultatov. Kolikor sem razbrala iz metodoloških navedb, je vrednost normativa vzeta kot zgornja meja skupine, ki prebiva v okviru dogovorjenega standarda. Pri spodnji meji "nastopa" kot omejitev tudi površina, v okviru katere arhitekt še lahko realizira stanovanj(c)e, ki ustreza definiciji.

V bistvu pri deležih, ki ne dosegajo normativa, ni velikih sprememb (27% naraste na 32,9% v desetih letih). Blejčeva citirane deleže podaja kot oceno v tekstu in ne v tabeli, kjer se kaže distribucija stanovanj glede na število sob. Vsekakor pa je moja primerjava omejena (zato navedba v opombi) le na premike strukturnih deležev znotraj vsake analize. Zato nikjer nisem poudarjala naraščanja tistih, ki presegajo standard, npr. od 19% na 54%, kar se zdi posebej sporno. Čeprav premik ni neverjeten, bi pa bil ob povsem enakem merilu manjši.

V osemdesetih letih je še naraščala izgradnja zasebnih hiš in stanovanj, kjer družbeni dogovor ni bil merilo, pač pa potrebe in zmožnosti. Dinamika socialnih sprememb je hitrejša od fizičnih, nivo obnove nezadostem, mobilnost omejena. Močnejše je nazadovala družbena gradnja, zato ob dejstvu, da je zasebna gradnja na splošno gradila bolj "prostorne" enote, družbena pa večje količine "majhnih" enot, končni rezultat ni neverjeten. Vendar sem se takšnim razlagam izognila prav zaradi metodoloških razlik, za katere pa ni bilo povsem jasno, kolikšne so.

Namen je bil ponazoriti obstoj neskladij ter odkrivanja dinamike sprememb med kategorijami v vsaki analizi v desetletnem razmiku. Prikazani strukturni deleži so torej analitične kategorije in ne predlogi za nove stanovanjske normative, še manj za agitacijo ohranjanja starih.

Še najmanj pa so namenjeni kot izhodišče za kakršnokoli sankcioniranje ali podporno socialno stanovanjsko politiko. Analogije z "mejo revščine, prebogate ali preveč" posedujoče gredo mnogo predaleč v možnih implikacijah. Sprejet standard sam po sebi (ne pa po osebnem vrednotenju) "določa" vse tiste, ki se umeščajo izpod ali ga presegajo. Politični odločitvi gre ocena, če je standard še sprejemljivo definiran in kako bo usmerila intervencije. Strokovnih predlogov so v zadnjih letih pridobili veliko, le upati je, da jih uporabijo.

Dejstvo je, na kar opozarjam (ob definiranju različnih dimenzij tega problema) v več objavah na to temo, da bi potrebovali dodatne podatke glede na dohodek, imovinsko stanje n.pr., da bi "odkrili dejanske potenciale" za izvajanje uspešnejše nove stanovanjske politike in njenih instrumentov (targeting), ki nihajo med "korenčkom in palico". Strinjam se, da potrebujemo novo vrednotenje stanovanjskega standarda, saj zakon iz leta 1991 ne prinaša bistvenih sprememb z definicijo primerne stanovanja.